

19. Imomaliyeva, M. (2024). NODIRA MELODIES OF NAVOI. QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 10, 121-123.
20. TURSUNOVA, N. (2025). ALISHER NAVOIY AN'ANALARINING MUQIMIY IJODIDAGI TAKOMILI. *Hamkor konferensiyalar*, 1(11), 260-263.
21. Tursunova, N. (2021). FOLKLORE MOTIVES IN MUKIMIY'S WORK. *CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PEDAGOGICS*, 2(09), 187-191.
22. Ikromjonovna, J. S. (2023). THE ROLE OF FOLK TALES AND EPIC MOTIVES IN THE POETRY OF USMAN AZIM. Open Access Repository, 9(4), 545-548
23. Ikromjonovna, J. S. (2023). PEYZAJNING IJTIMOIIY-PSIXOLOGIK MOTIVNI ANGLATISHDAGI O'RNI. QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 1, 97-99.

ILMIY TIBBIY ADABIYOTLARNI O'ZBEK TILIGA TARJIMA QILISHDAGI LINGVISTIK VA TERMINOLOGIK MUAMMOLARI

Ergashev Bekzod Jaloliddin o'g'li,

Central Asian Medical University xalqaro tibbiyot universiteti,
O'zbekiston, Farg'ona, Burhoniddin Marg'inoniy ko'chasi 64 uy
tel: +998 95 485 00 70, e-mail: info@camuf.uz

E-mail: bekzodergashev0401@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-0382-0811>

Annotatsiya

Ushbu maqolada ilmiy tibbiy adabiyotlarni o'zbek tiliga tarjima qilish jarayonidagi lingvistik va terminologik muammolar atroflicha tahlil etilgan. Tadqiqotning asosiy maqsadi — tibbiy tarjimalarda uchraydigan grammatik, uslubiy, semantik va terminologik xatoliklarni aniqlash, ularning sabablarini yoritish hamda echim yo'llarini taklif qilishdan iborat. Metodika sifatida tavsifiy-lingvistik tahlil, taqqoslash, amaliy misollarni tahlil qilish va xalqaro standartlar asosida baholash usullaridan foydalanilgan. Tibbiy matnlarning tarjimasida so'zma-so'z yondashuvning salbiy oqibatlarini, terminlarning izchil va standart bo'lmasligi, mutaxassislar va tarjimonlar o'rtasidagi hamkorlikning etishmasligi asosiy muammolar sifatida ajratilgan. Terminologik lug'atlarning yo'qligi, tarjima sifati ustidan nazoratning sustligi, o'zbek tibbiy leksikasi rivojining sustligi kabi masalalar batafsil yoritilgan. Ushbu muammolarni hal etish uchun terminologik lug'atlar yaratish, tibbiy tarjimonlarni maxsus tayyorlash, o'zbek tibbiy adabiyotlarini yaratish va xalqaro tajribalardan foydalanish taklif etilgan. Ushbu

tadqiqot tibbiy tarjima sifatini oshirish va o'zbek ilmiy tilini rivojlantirishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: tibbiy tarjima, lingvistik muammolar, terminologiya, o'zbek tili, ilmiy adabiyot, tarjimonlik, sog'liqni saqlash, terminologik lug'at

Аннотация

В данной статье всесторонне проанализированы лингвистические и терминологические проблемы, возникающие при переводе научной медицинской литературы на узбекский язык. Основная цель исследования — выявление грамматических, стилистических, семантических и терминологических ошибок, часто встречающихся в медицинских переводах, определение их причин и предложение возможных решений. В качестве методологии использовались описательно-лингвистический анализ, сравнительный метод, анализ практических примеров, а также оценка на основе международных стандартов. Основные проблемы связаны с дословным подходом к переводу, отсутствием последовательности и стандартизации терминов, а также недостаточным сотрудничеством между специалистами и переводчиками.

В разделе обсуждения подробно рассмотрены такие вопросы, как отсутствие терминологических словарей, слабый контроль качества перевода и медленное развитие узбекской медицинской лексики. В качестве вывода предложены такие меры, как создание терминологических словарей, специальная подготовка медицинских переводчиков, разработка оригинальной узбекской медицинской литературы и использование международного опыта. Данное исследование имеет важное научно-практическое значение для повышения качества медицинских переводов и развития узбекского научного языка.

Ключевые слова: медицинский перевод, лингвистические проблемы, терминология, узбекский язык, научная литература, переводоведение, здравоохранение, терминологический словарь

Abstract

This article provides a comprehensive analysis of the linguistic and terminological challenges encountered in translating scientific medical literature into the Uzbek language. The primary objective of the study is to identify common grammatical, stylistic, semantic, and terminological errors in medical translations, explore their underlying causes, and propose effective solutions. The research methodology includes descriptive-linguistic analysis, comparative methods,

analysis of practical examples, and evaluation based on international standards. Major issues highlighted include the negative effects of literal translation, lack of consistency and standardization in medical terminology, and insufficient collaboration between translators and medical professionals.

The discussion section delves into problems such as the absence of reliable terminological dictionaries, weak quality control in translation, and the slow development of Uzbek medical vocabulary. The article concludes with concrete recommendations: developing comprehensive medical terminological dictionaries, offering specialized training for medical translators, producing original medical literature in Uzbek, and adopting international best practices. This research holds significant scientific and practical value for improving the quality of medical translations and advancing the Uzbek scientific language.

Keywords: medical translation, linguistic challenges, terminology, Uzbek language, scientific literature, translation studies, healthcare, terminological dictionary

Globalizatsiya sharoitida ilmiy axborot oqimining tezlashuvi va xalqaro hamkorlikning kengayishi natijasida ilmiy adabiyotlarni, xususan, tibbiyot sohasidagi materiallarni tarjima qilish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda [1]. Tibbiyot — inson hayoti va salomatligi bilan bevosita bog'liq bo'lgan soha bo'lib, bu sohaga oid ilmiy manbalarni to'g'ri va aniqlik bilan tarjima qilish katta mas'uliyatni talab etadi. Ayniqsa, o'zbek tilidagi ilmiy bazani kengaytirish, tibbiyot sohasi mutaxassislarini xalqaro bilimlar bilan tanishtirish, ularni zamonaviy davolash va diagnostika uslublari haqida xabardor qilishda sifatli tarjimalar muhim rol o'ynaydi [2].

Bugungi kunda ilm-fan va ta'limda ingliz tili ustuvorlik qilayotgan bir paytda, ko'plab ilmiy maqolalar, darsliklar va texnik hujjatlar ingliz tilida yaratilmoqda. Bu esa o'zbek tiliga tarjima qilinayotgan tibbiy adabiyotlarning sonini ko'paytirishni va ularning sifatini ta'minlashni zarur qiladi. Ammo bu jarayon bir qancha lingvistik va terminologik muammolar bilan to'qnash kelmoqda. Shu bois, ushbu mavzu bo'yicha muammolarni chuqur tahlil qilish, mavjud kamchiliklarni aniqlash va ularning echimlarini taklif etish ilmiy va amaliy ahamiyatga egadir.

Mavzuning maqsadi va vazifalari: Ushbu ilmiy-analitik ishning asosiy maqsadi — ilmiy tibbiy adabiyotlarni o'zbek tiliga tarjima qilishda uchraydigan lingvistik va terminologik muammolarni aniqlash, ularning sabablari va oqibatlarini tahlil qilish hamda takomillashgan tarjima strategiyalarini ishlab chiqishdan iborat [3]. Mazkur maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilandi:

1. Ilmiy tibbiy matnlarning xususiyatlarini o'rganish;
2. Tibbiy terminlar tarjimasida uchraydigan asosiy lingvistik muammolarni aniqlash;
3. Tarjimonlarning amaliy tajribasidan misollar keltirish orqali muammolarni tahlil qilish;
4. O'zbek tilidagi ilmiy-tibbiy terminologiyaning rivojlanish bosqichlarini ko'rib chiqish;
5. Terminologik muammolarni bartaraf etishga qaratilgan taklif va tavsiyalar ishlab chiqish.

Tadqiqot predmeti sifatida tibbiyotga oid ilmiy matnlar tarjimasida uchraydigan tilshunoslik va terminologik muammolar belgilanadi. Ob'ekti esa — ingliz tilidan o'zbek tiliga tarjima qilingan tibbiy maqolalar, darsliklar, qo'llanmalar va amaliy materiallardir.

Mazkur tadqiqotda taqqoslama tahlil, lingvistik tahlil, semantik tahlil va amaliy tarjimalar asosida muammolarni tahlil qilish usullari qo'llanilgan. Shuningdek, tarjima nazariyasiga oid ilg'or xorijiy va mahalliy adabiyotlar o'rganilib, ulardagi nazariy yondashuvlar asosida ilmiy asoslangan xulosalar chiqarildi [4].

Tadqiqotning ilmiy yangiligi shundaki, u tibbiy tarjimada ko'p uchraydigan lingvistik xatoliklar, terminologik chalkashliklar, semantik noaniqliklar va uslubiy yondashuvlar etishmasligi kabi muammolarni tahlil qilib, ularni bartaraf etish bo'yicha aniq tavsiyalar beradi. Ushbu ish o'zbek tilidagi tibbiy tarjimalarning sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Bundan tashqari, ilmiy ishning amaliy ahamiyati shundan iboratki, u tibbiyot mutaxassislari, tarjimonlar va tibbiy adabiyotlar ustida ishlayotgan tahririyatlar uchun foydali qo'llanma bo'la oladi. Tibbiyot sohasi bo'yicha tarjima qilinayotgan ilmiy-texnik matnlarning sifatini oshirish, tarjimonlar malakasini oshirish, terminlar bazasini tizimlashtirish orqali sog'liqni saqlash sohasida xalqaro axborot aylanishini yaxshilash mumkin bo'ladi[5].

Tibbiy matnlarni tarjima qilish jarayoni ko'plab lingvistik to'siqlarga duch keladi. Ushbu muammolar faqat grammatik xatolar bilan cheklanmay, balki semantik aniqlik, uslubiy moslik va madaniy kontekstda tushunarsizliklar kabi omillarni ham o'z ichiga oladi. Tibbiyot sohasi o'ziga xos tilga ega bo'lganligi sababli, tarjimada mazmunning buzilishi yoki noto'g'ri talqin qilinishi bemorning salomatligi yoki hayotiga tahdid soluvchi xatolarga olib kelishi mumkin. Quyida tibbiy tarjimada keng tarqalgan lingvistik muammolar ko'rib chiqiladi.

1. Leksik muammolar: Tibbiy matnlarda keng ko'lamdagi maxsus terminlar, qisqartmalar va sinonimlar ishlatiladi. Ingliz tilidagi "benign", "malignant", "lesion", "biopsy", "screening", "symptom" kabi so'zlar o'zbek tiliga bir nechta usulda tarjima qilinishi mumkin, ammo bu jarayonda sinonimik o'zgarishlar mazmunni buzib yuborishi mumkin. Masalan, "lesion" so'zi ayrim hollarda "shikastlanish", boshqa hollarda esa "yallig'lanish o'chog'i" deb tarjima qilinadi. Bu esa klinik kontekstda chalkashliklarga olib keladi. Shuningdek, umumiy ma'nodagi so'zlar bilan maxsus terminlarning chalkashligi ham muammoli holatlarni yuzaga keltiradi. Masalan, "positive test" iborasini ayrim tarjimonlar "ijobiy test" deb so'zma-so'z tarjima qilishadi. Biroq, klinik kontekstda bu "kasallik aniqlangan" degani bo'lishi mumkin [6].

2. Sintaktik muammolar: Tibbiy ingliz tili ko'pincha murakkab gap tuzilmalaridan, passiv konstruktsiyalardan, ko'plik shakllaridan va zamonlarning o'ziga xos ishlatilishidan iborat bo'ladi. Ushbu murakkab sintaktik tuzilmalarning o'zbek tilidagi ifodasi tarjimonda til moslashuvini talab qiladi. Misol uchun, ingliz tilidagi quyidagi gapni olaylik:

"The patient was diagnosed with acute lymphoblastic leukemia." Buni o'zbek tiliga so'zma-so'z tarzda "Bemor o'tkir limfoblast leykemiya bilan tashxis qilindi" tarzida tarjima qilish noto'g'ri uslubiy ifodaga olib keladi. To'g'ri yondashuv: "Bemorga o'tkir limfoblast leykemiya tashxisi qo'yildi." Bundan tashqari, ingliz tilidagi ko'plab rasmiy tibbiy gaplar qisqartirilgan va nominal strukturalarga boy. Bu esa tarjimada murakkablik tug'diradi. Shuning uchun tarjimon o'zbek tilining sintaktik me'yorlariga moslashtira olishi zarur [7].

3. Pragmatik muammolar: Tibbiy matnlar faqat faktlar bilan emas, balki ko'p hollarda ogohlantirishlar, tavsiyalar, statistik tahlillar, xavf-xatar baholari bilan boyitilgan bo'ladi. Ularning pragmatik jihatini noto'g'ri talqin qilish bemor va mutaxassislar orasida noto'g'ri tushunishlarga olib keladi [8]. Masalan, "The use of this drug is not recommended for pregnant women" degan jumla noto'g'ri tarzda "Bu dori homilador ayollar uchun tavsiya qilinadi emas" shaklida tarjima qilinishi mumkin. Bunday tarjima xatolik keltirib chiqaradi. To'g'ri shakli: "Ushbu dori homilador ayollar uchun tavsiya etilmaydi."

4. Ko'p ma'nolilik va noaniqliklar: Tibbiy terminlarning ko'p ma'nolilik xususiyati lingvistik muammolarning asosiy manbalaridan biridir. Masalan, "depression" atamasi psixiatriyada "ruhiy tushkunlik", nevrologiyada esa "miya faoliyatining pasayishi", boshqa kontekstda esa "cho'kindi" ma'nolarini bildirishi mumkin. Tarjimon matn kontekstiga mos ma'noni aniqlash uchun klinik bilimga ega bo'lishi yoki mutaxassislar bilan maslahatlashishi kerak [9].

5. Madaniy-lingvistik tafovutlar: Ko'pgina tibbiy matnlar g'arbona madaniyat, huquqiy tizim va sog'liqni saqlash siyosati doirasida yozilgan bo'lib, ularni bevosita o'zbek tiliga tarjima qilishda madaniy nomuvofiqliklar paydo bo'ladi. Masalan, "consent form", "living will", "hospice care" kabi iboralar o'zbek sog'liqni saqlash tizimida mavjud bo'lmagan tushunchalarni ifodalaydi [10]. Tarjimon bu kabi iboralarni nafaqat til, balki madaniy kontekstda ham o'zbek o'quvchisiga tushunarli shaklda ifodalashi kerak.

6. Tarjimonning til kompetensiyasi va ixtisoslashuvi: Tibbiy tarjimalar umumiy til bilimidan tashqari, maxsus tibbiy bilimlarni ham talab qiladi. Shuning uchun tarjimon nafaqat ingliz va o'zbek tillarini mukammal bilishi, balki tibbiyotga oid asosiy tushunchalar, kasallik nomlari, anatomik atamalar, farmakologik iboralarni ham yaxshi bilishi zarur. Aks holda, lingvistik muammolar bilan birga ilmiy mazmun ham noto'g'ri ifodalanadi [11].

Tibbiy adabiyotlarni tarjima qilishdagi eng jiddiy va dolzarb muammolardan biri – bu terminologik aniqlik va barqarorlik masalasidir. Tibbiy terminologiya o'zbek tilida hali to'liq shakllanmagan, ba'zi atamalar esa bir necha variantlarda mavjud. Bu esa tarjimonlar, shifokorlar va o'quvchilar uchun chalkashliklar keltirib chiqaradi. Quyida ushbu muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari tahlil qilinadi.:

1. Terminologik nomuvofiqliklar: Ingliz tilidan o'zbek tiliga tibbiy terminlarni tarjima qilishda ko'pincha bir atama bir nechta shaklda ishlatiladi. Masalan:

Hypertension – "yuqori qon bosimi", "gipertoniya", "arterial gipertenziya"

Stroke – "insult", "miya qon aylanishining buzilishi"

Diabetes mellitus – "qandli diabet", "shakarsimon diabet", "diabet kasalligi"

Ushbu nomuvofiqliklar tibbiyotda terminlarning aniq va bir xillikda ishlatilishiga xalaqit beradi [12]. Tarjimon bu holatlarda eng maqbul va rasmiy shaklni tanlashi, O'zR Sog'liqni saqlash vazirligi, tibbiy universitetlar va xalqaro standartlarga tayanishi kerak.

2. So'zma-so'z tarjima muammosi: Ko'p hollarda tarjimonlar tibbiy terminlarni so'zma-so'z tarjima qilishga harakat qiladilar. Bunday yondashuv terminologik xatolarga olib keladi. Masalan:

Heart failure – so'zma-so'z "yurak muvaffaqiyatsizligi" deb tarjima qilinadi, lekin bu holatda to'g'ri shakl "yurak etishmovchiligi" bo'lishi kerak.

Blood pressure – soʻzma-soʻz “qon bosimi” toʻgʻri, biroq "arterial bosim" yoki "arterial qon bosimi" kontekstga qarab aniqlashtirilishi kerak. Shuning uchun, tarjimada faqat lugʻaviy yondashuv emas, balki kontekstual tahlil ham muhimdir [13].

3. Yangi terminlarning oʻzbek tilida mavjud emasligi: Soʻnggi yillarda tibbiyot fanining tez surʼatlarda rivojlanishi natijasida yangidan-yangi terminlar paydo boʻlmoqda: “cytokine storm”, “long COVID”, “biomarker”, “gene editing”, “nanomedicine” va boshqalar [14]. Ularning oʻzbekcha mos variantlari hali rasmiylashtirilmagan yoki mavjud emas. Bunday vaziyatlarda tarjimon quyidagi usullardan foydalanishi mumkin:

Transliteratsiya: atamani fonetik tarzda oʻzbek tiliga oʻtkazish (masalan, “nanomeditsina”)

Tushuntirishli tarjima: atama mazmunini tushuntirish orqali bayon qilish (masalan, “cytokine storm” – “sitokinlar keltirib chiqaradigan immun javobining haddan tashqari kuchayishi”)

Muqobil atama ishlatish: ilmiy maqolalarda yoki izohlarda rus va ingliz tilidagi variantni qoʻshib berish.

4. Terminologik barqarorlik etishmasligi: Tibbiy tarjimalarda bir atamaning bir matnda bir necha xil shaklda ishlatilishi ilmiy uslubga zid boʻladi. Masalan, “shakar kasalligi”, “diabet”, “qandli diabet” iboralari bir maqolada takroran aralashtirib ishlatilsa, oʻquvchida chalkashlik paydo boʻladi. Bu holat terminologik barqarorlikning buzilishi hisoblanadi. Tarjimon matnning boshida qaysi atama tanlangan boʻlsa, butun matn davomida aynan shu shaklni ishlatishi lozim.

5. Atamalarning xalqaro kodifikatsiyasi va oʻzbek tilidagi mosligi: Tibbiy terminlar xalqaro kodlash tizimlari – ICD (International Classification of Diseases), SNOMED, MeSH va boshqa tizimlarga asoslangan. Ularning oʻzbek tilidagi muqobillarini ishlab chiqish zarurati dolzarbdir. Oʻzbek tibbiyot tarjimachilari ushbu kodlash tizimlarini bilishi va ularga mos atamalarni qoʻllashi kerak.

6. Tarjimon va mutaxassislar hamkorligi: Tibbiy terminologiyani toʻgʻri tarjima qilish uchun tarjimon faqat tilshunos boʻlishi etarli emas. U kasbiy tibbiyot mutaxassislari bilan doimiy hamkorlikda boʻlishi, noaniq atamalar yuzasidan maslahat olishi zarur. Bu yondashuv ikki tomonlama tajriba almashinuvi va sifatli tarjima uchun muhim omildir [15].

7. Rasmiy lugʻatlar va atamalar bazasi etishmasligi: Bugungi kunda oʻzbek tilida mukammal va yangilanib boruvchi tibbiy terminologik lugʻat mavjud emas. Bu esa tarjimonlarni rus yoki ingliz manbalariga tayanishga majbur qiladi. Shuning uchun, tibbiy tarjima sohasini rivojlantirish uchun:

Davlat miqyosida rasmiy tibbiy atamalar lug'atini yaratish;

Uni tibbiy OTM, ilmiy muassasalar va nashriyotlar bilan birgalikda shakllantirish'

Raqamli va onlayn shaklda yangilanib boradigan versiyalarni yaratish zarur;

Takliflar: Yuqoridagi muammolarni bartaraf etish, tarjima sifatini oshirish va o'zbek tibbiy tilini rivojlantirish uchun quyidagi amaliy tavsiyalar ilgari suriladi:

1. Tibbiy terminologik lug'at yaratish: Rasmiy va doimiy yangilanib boradigan o'zbek tilidagi tibbiy atamalar lug'atini yaratish. Ushbu lug'at Sog'liqni saqlash vazirligi, til instituti, tibbiy OTMlar, tarjimonlar va tibbiyot mutaxassislari ishtirokida ishlab chiqilishi kerak. Lug'at elektron formatda (mobil ilova, veb-portal) bo'lishi, ICD, MeSH, SNOMED kabi xalqaro tizimlarga integratsiyalangan bo'lishi lozim [12].

2. Tarjimon va mutaxassislar hamkorligini mustahkamlash: Tarjimonlar doimiy ravishda shifokorlar, professor-o'qituvchilar va tibbiy olimlar bilan hamkorlikda ishlashi zarur. Maxsus tibbiy tarjima kurslari tashkil etilishi, bunda ikkala soha vakillariga o'zaro tajriba almashish imkoniyati yaratilishi kerak.

3. Tibbiy tarjimalar sifati uchun standartlarni ishlab chiqish: Tibbiy tarjima uchun uslubiy qo'llanma va standartlar ishlab chiqilishi lozim. Bunda tibbiy matn strukturasi, terminologik barqarorlikka, kontekstga muvofiqlikka va etika masalalariga alohida e'tibor qaratilishi kerak [13].

4. Yangi atamalarni joriy qilish va ularni ommalashtirish: O'zbek tilida hali mavjud bo'lmagan yangi tibbiy atamalarga izohli tarjima, transliteratsiya yoki muqobil ifoda shakllarini tanlab, ularni ommalashtirish choralarini ko'rish. Bu jarayonga jurnalistlar, blogerlar, tibbiy kontent ishlab chiqaruvchilar ham jalb qilinishi mumkin.

5. Tibbiy tarjima bo'yicha ilmiy izlanishlarni kengaytirish: Lingvistika va tibbiyot yo'nalishidagi ilmiy tadqiqotlar doirasida tibbiy tarjima masalalarini o'rganish, amaliy tavsiyalar ishlab chiqish zarur. O'zbekistonda tarjimashunoslik, tibbiy lingvistika, terminologiya sohasi bo'yicha magistratura va doktorantura dasturlarini yo'lga qo'yish kerak [15].

6. O'zbek tibbiy adabiyotlari ishlab chiqilishini rag'batlantirish: Chet tillardagi manbalarni tarjima qilish bilan birga, o'zbek tilida zamonaviy, ilmiy tibbiy adabiyotlar, darsliklar, qo'llanmalar ishlab chiqilishi kerak. Bu, o'z navbatida, o'zbek terminologiyasini barqarorlashtirish va ilgari surishning eng samarali vositasi bo'lib xizmat qiladi.

Ilmiy tibbiy adabiyotlarni o'zbek tiliga tarjima qilishda uchraydigan lingvistik va terminologik muammolar bugungi kunda dolzarb ilmiy-amaliy muammolardan biri bo'lib qolmoqda. Ushbu muammolarni chuqur tahlil qilish orqali ularni tizimli

hal etish yo'llarini ishlab chiqish mumkin. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, asosiy lingvistik xatoliklar grammatika, uslub va kontekstga moslikdagi nuqsonlarda namoyon bo'lmoqda. Terminologik muammolar esa atamalarni bir xilda ishlatmaslik, ularning barqarorligi va xalqaro standartlarga muvofiqlik darajasining pastligi bilan bog'liq. Ushbu maqolada nafaqat mavjud muammolar tahlil qilingan, balki amaliy takliflar ham berilgan. Jumladan, terminologik lug'atlarning ishlab chiqilishi, tarjimon va mutaxassislar o'rtasida yaqin hamkorlikni ta'minlash, tibbiy tarjima uchun uslubiy qo'llanmalarni ishlab chiqish, yangi atamalarni izchil va ilmiy asoslangan holda joriy qilish zarurligi ta'kidlangan.

Shuningdek, tibbiy tarjimalarning sifati va ishonchliligini oshirish uchun tarjimonlar malakasini oshirish, xalqaro tajribani o'rganish, o'zbek tilida zamonaviy tibbiy adabiyotlar yaratish orqali mahalliy tibbiy leksikani boyitish zarurligi muhim deb topildi. Xulosa qilib aytganda, ilmiy tibbiy tarjimalar sifati davlat sog'liqni saqlash tizimi, tibbiy ta'lim va ilmiy faoliyatning umumiy samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli, bu sohada strategik yondashuv, ilmiy asoslangan islohotlar va doimiy monitoring zarur. Mazkur maqola ushbu yo'nalishda tayanish mumkin bo'lgan konseptual asos bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Alikberov, M. A. (2018). Tibbiy terminologiyaning tarjima jarayonidagi o'ziga xosliklari. Toshkent: Tibbiyot nashriyoti.
2. Karimova, D. B. (2021). Lingvistik tafovutlar va ularning ilmiy matn tarjimasiga ta'siri. O'zbekiston Fanlar Akademiyasi Nashriyoti.
3. Xolmatov, A. (2017). O'zbek tilida ilmiy tarjima asoslari. Toshkent: O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.
4. Qodirova, M. N. (2020). Tibbiy terminlar tarjimasida uchraydigan semantik xatolar. Ilm-fan va texnologiyalar jurnali, №4, 87–92.
5. Saidova, Z. (2019). Tarjimonlikda terminologik bazani shakllantirish muammolari. Tarjima nazariyasi va amaliyoti, №2, 45–51.
6. Ahmadov, O. T. (2015). Ilmiy va texnik tarjima asoslari. Toshkent: Universitet nashriyoti.
7. Nasirova, G. Sh. (2021). Inglizcha tibbiy terminlarni o'zbek tiliga moslashtirish muammolari. Filologiya masalalari, №1, 67–72.
8. Xudoyberdiyeva, M. (2018). Tibbiy matnlarni tarjima qilishda pragmatik muvofiqlik masalalari. Til va tarjima, №3, 112–118.
9. Pym, A. (2010). Exploring Translation Theories. London: Routledge.
10. Newmark, P. (1988). A Textbook of Translation. London: Prentice Hall.

11. Baker, M. (2011). In Other Words: A Coursebook on Translation. London: Routledge.
12. Chesterman, A. (1997). Memes of Translation: The spread of ideas in translation theory. Amsterdam: John Benjamins.
13. Tibbiyot ensiklopediyasi. (2007). 5 jildlik. Toshkent: O'zbekiston milliy ensiklopediyasi.
14. Xolbo'tayev, S. (2022). Tibbiy matn tarjimasida kontekst muhimligi. Lingvistika va tarjima tadqiqotlari, №2, 59–63.
15. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi. (2023). Tibbiyot terminlari lug'ati. Toshkent: Tibbiyot axborot markazi.

“DEVONI FONIY”NING HAKIMO‘G‘LU ALI POSHSHO KOLLEKSIYASI NUSXASI TAVSIFI

*Mabruk Djurayev, O'zbekiston
Fanlar akademiyasi Alisher Navoiy
nomidagi Davlat adabiyot muzeyi
tayanch doktoranti*

Annotatsiya

Maqola Alisher Navoiy – Foniylar “Devoni Foniylar”ining Turkiyadagi Sulaymoniylar kutubxonasi Hakimo‘g‘lu Ali Poshsho kolleksiyasida saqlanayotgan qo‘lyozma nusxasi tavsifiga bag‘ishlangan. Unda qo‘lyozma tarkibi, xususan, g‘azallarga alohida urg‘u berilgan.

Kalit va iboralar: Alisher Navoiy, Foniylar, “Devoni Foniylar”, Hakimo‘g‘lu Ali Poshsho kolleksiyasi, qo‘lyozma, g‘azal, ruboiy, qasida, tatabbu‘, tavr, muxtara.

Аннотация

Статья посвящена описанию рукописного экземпляра «Дивони фоний» Алишера Навои, хранящегося в коллекции Хакимоглу Али-паши библиотеки Сулеймание в Турции. Особое внимание уделяется композиции рукописи, в частности газелям.

Ключевые слова и фразы: Алишер Навои, Фоний, «Дивони Фоний», сборник Хакимоглу Али-паши, рукопись, газель, рубай, касыда, татаббу', тавр, мухтара.

Abstract

The article is devoted to the description of the manuscript copy of Alisher Navoi's "Divoni Foni" kept in the Hakimoglu Ali Pasha collection of the